

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปี พ.ศ. 2555 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งพระราชทานให้แก่คณะองคมนตรี ในการจัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อดำเนินงานในกองทุน และทรงมีพระราชประสงค์ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” พร้อมทั้งพระราชทานหลัก 3 ประการ ที่เกี่ยวกับครูและนักเรียนไว้ว่า “ให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู” “ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้อิจฉาริษยา แต่ให้แข่งกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อที่เรียนช้ากว่า” “ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” นอกจากนี้ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรีและประธานกรรมการมูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้เขียนเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 รับสั่งว่า “การสร้างคนดีเป็นเรื่องที่ยากและยาว แต่ก็ต้องทำ ขอให้ถือเป็นหน้าที่” ขอพวกเรารับใส่เกล้าใส่กระหม่อม ปฏิบัติจนสุดความสามารถ เพื่อตอบแทนบุญคุณแผ่นดินอันเป็นที่รักยิ่งของพวกเราทุกคน (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : คำนิยาม)

จากกระแสรับสั่งข้างต้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระราชทาน พระบรมราโชบายด้านการศึกษาเพื่อสานต่อพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ว่า การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม 3) มีงานทำ-มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี ซึ่งแนวปฏิบัติในเรื่อง “การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม” ได้แก่ รู้จักแยกแยะผิด-ชอบ ชั่ว-ดี ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิด สิ่งชั่ว และช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : 12)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ระบุไว้ในมาตรา 54 ว่า การศึกษาทั้งปวง ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี หรือแม้แต่รัฐบาลปัจจุบันก็ยังมีนโยบายที่จะจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณภาพของคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : 11)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ มุ่งให้มีการวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม และจากการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรม

จริยธรรม เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และจิตสาธารณะ (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : 10)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่ดี 2) เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 3) เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และ 4) เพื่อนำประเทศก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : 11) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นแม่บทในการจัดการศึกษาโดยกระจายอำนาจให้สถานศึกษา และเปิดกว้างให้กับทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 4) และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิต สาธารณะ ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งต้องจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 8 ประการข้างต้น (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : 11)

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังประสบวิกฤตทางด้านคุณธรรม คนในสังคมขาดคุณธรรมและ จริยธรรมเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอข่าวแม่ทอดทิ้งลูก ลูกทำร้ายทุบตีพ่อแม่ ชาวชนทำ ร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย การลักขโมย จี้ปล้น ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ. 2551) สอดคล้องกับ รายงานสภาวะสังคมของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเดือนมีนาคม 2552 พบว่า มีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีรวม 46,981 คดี ความผิดส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยาเสพติด คดีชีวิตและร่างกาย ตามลำดับ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ มีถึงร้อยละ 14.06 ของคดีที่จับกุม (สุทธวีรธรรม ดันดิรจนาวงศ์ และ ศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ. 2552) นอกจากนี้ จากการสะท้อนปัญหาของนักเรียนและครู พบว่า ในปัจจุบัน นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อยู่บางประการ ได้แก่ พฤติกรรมขาดวินัย เช่น มาสาย หนีเรียน แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ใช้โทรศัพท์มือถือถือผิดกาลเทศะ ไม่ใส่ใจหมวกกันน็อก พฤติกรรมขาดความเป็น ระเบียบเรียบร้อย เช่น เข้าแถว-เดินแถวไม่เป็นระเบียบ ไม่มีสัมมาคารวะ พูดคำหยาบ พฤติกรรม ขาดความรับผิดชอบ เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ลอกการบ้าน ไม่ส่งการบ้าน ดิด 0 ร. มส. ไม่ปิดน้ำ-ไฟหลังใช้ ไม่รักษาความสะอาดในโรงเรียน ขาดจิตสำนึกสาธารณะ พฤติกรรมขาดความซื่อสัตย์สุจริต เช่น

ลักษโหมย พุดโกหก พุจริตการสอบ เก็บของได้ไม่ส่งคืน พุติกรรมเลียง/ก้าวร้าว เช่น สุนัขเห่า ตีหมา เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท ดัดเกม ฟุ่มเฟือย ทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม ข่มขู่รังแก เพื่อน-รุ่นน้อง ตั้งครรภ์ระหว่างเรียน (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : 10)

จากสภาพดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ดูแลด้านการศึกษาโดยตรง ได้เห็นถึงความสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ดังจะเห็นได้จากการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และนโยบายการสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้เกิดกับคนในชาติ นอกจากนี้ นักการศึกษาหลายท่านพยายามศึกษาเกี่ยวกับความเป็นคนดี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี เช่น ศึกษากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม(จุมพล พูลภัทรชีวิน. 2549) การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (รจรินทร์ ผลนา และศิริพันธ์ ดิยะวงศ์สุวรรณ. 2558) นอกจากนี้สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้ศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. 2552) ซึ่งในปี 2560 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะองค์กรหลักเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้จัดทำโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” ขึ้น เพื่อปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ และ 5) อุดมการณ์คุณธรรม โดย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) ได้กล่าวถึงศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ครอบคลุมเรื่องเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน การเป็นสุภาพชน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นคุณงามความดีของคนไทยที่บรรพชนไทยได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ศาสตร์พระราชาให้ข้อคิดการประพฤติปฏิบัติตนไว้ว่าอย่าคบคนด้วยฐานะ คบคนด้วยความดี มีมิตรภาพด้วยความรักและความผูกพัน และขอให้มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ผู้มีพระคุณ ประเทศชาติ และพระมหากษัตริย์ ถ้าทุกคนปฏิบัติตามศาสตร์ของพระราชาแล้ว ก็จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศก็จะมีแต่คนดีและทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า รวมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เกิดความสมดุลและยั่งยืน แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานไว้กว่า 40 ปีที่ผ่านมา เพื่อให้ประชาชนชาวไทยนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและครอบครัวให้มีภูมิคุ้มกันที่มั่นคงในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข จึงนับได้ว่าศาสตร์พระราชา เป็นเสมือนองค์ความรู้ที่อยู่คู่

แผ่นดินไทยซึ่งล้วนมุ่งให้ประชาชนทุกคนปฏิบัติตนเป็น “คนดี” ทั้งคิดดี พุทธิ ทำดี ยึดมั่นใน คุณธรรม จริยธรรม สุจริต มีวินัย และมีความสามัคคีซึ่งกันและกันเพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศชาติ บ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นมั่นคงตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560 : 1-3)

โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคน โดยเฉพาะเด็กในวัยเรียนที่จะต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัยในทุกด้าน เพื่อเป็นการเตรียมพื้นฐานที่ดีให้เด็ก ๆ ได้เจริญเติบโตเป็น ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศ (กรมอนามัย. 2552 : คำนำ) การจัดการศึกษาจึงมุ่งพัฒนา ควบคู่ทั้งความดีและความเก่ง หากมีการหยิบยกปัญหาคุณธรรม จริยธรรมมาถกกันในเวทีใดก็ตาม เสี่ยงสะท้อนจากทุกภาคส่วนต่างมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า เกิดจากความล้มเหลวด้านการจัด การศึกษา (ฟาฏินา วงษ์เสนา. 2552 : ออนไลน์) ทั้งนี้การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ในสังคมไทยต้องดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การ “ปลูก” และการ “ปลูก” ในส่วนของราชการ การ “ปลูก” นั้นใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่เปรียบเสมือนผ้าขาวและจะเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อน สังคมไทยในอนาคต ซึ่งจะต้องได้รับการปลูกฝังความคิดและทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรม ตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อเจริญงอกงามเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งคุณธรรมจริยธรรม ที่จะเผยแพร่ในสังคมไทย ต่อไป (มนตา คุลย์เมธการ และคณะ. 2560 : 1) การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จึงถือเป็นภารกิจหลักอีกประการหนึ่งของผู้บริหารที่ต้องให้ความสำคัญ ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญ ที่ต้องกำหนดเป็นนโยบาย และวางแผนกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความดีและความเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาชาติ และที่สำคัญยิ่ง เพื่อสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสนองพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ที่สานต่อพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง”

โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 (สงขลา-สตูล) เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.1-ม.6) ตั้งอยู่เลขที่ 260 หมู่ที่ 5 ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัด สงขลา เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2519 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเปิด สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อปีการศึกษา 2540 ในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ จำนวน 1 ห้องเรียน และเปิดแผนการเรียนภาษาไทย – สังคมศึกษา ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน และสำหรับปีการศึกษา 2559 มีนักเรียนจำนวน 149 คน โดยแยกเป็นนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 86 คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 63 คน มีข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา รวม 20 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ข้าราชการครู 14 คน ครูอัตราจ้าง จำนวน 3 คน และลูกจ้างประจำ ตำแหน่งช่างไม้ระดับ 4 จำนวน 1 คน ลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งนักการภารโรง จำนวน 1 คน (โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม. 2558 : 8) สำหรับปีการศึกษา 2560 มีนักเรียน จำนวน 153 คน โดยแยกเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 94 คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 59 คน มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวม 17 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ข้าราชการครู 13 คน ครูอัตราจ้าง จำนวน 2 คน และลูกจ้างประจำ ตำแหน่งช่างไม้ระดับ 4 จำนวน 1 คน (โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม. 2559 : 8)

สภาพบริบททั่วไปของโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม มีเนื้อที่ 51 ไร่ 2 งาน 83 ตารางวา อยู่ห่างจากอำเภอรโนด ประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดสงขลา ประมาณ 90 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในที่ลุ่มซึ่งอดีตเป็นที่นา สภาพของดินเป็นดินเหนียว การคมนาคมตอนเปิดโรงเรียนใหม่ ๆ ยังไม่สะดวก เพราะถนนเป็นถนนดิน ในฤดูฝนใช้งานไม่ได้ต้องใช้การคมนาคมทางน้ำตามลำคลองตะเคียน แต่ในปัจจุบันการคมนาคมสะดวกขึ้น มีถนนลาดยางผ่านหน้าโรงเรียน เป็นถนน ร.พ.ช. มีการใช้รถจักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ การเดินทางและการขนส่งจึงสะดวกมากขึ้น ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป คนในชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย นักเรียนมาจากสภาพพื้นฐานครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน พ่อแม่หย่าร้าง หรือต้องทำงานรับจ้างที่อื่น จึงต้องพักอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ที่มีอายุมาก การดูแลเอาใจใส่ด้านพฤติกรรมและการเรียนจึงไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การมาสาย ขาดเรียน หนีเรียน ปัญหาด้านการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ผลการเรียนค่อนข้างต่ำ ไม่ค่อยช่วยผู้ปกครองในงานบ้าน หรือไม่มีจิตอาสาในการทำงาน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน มีปัญหาการมั่วสุมข้องเกี่ยวกับสารเสพติด เป็นต้น

จากการรายงานข้อมูลนักเรียนรายบุคคล งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2558 ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 158 คน พบว่า มีนักเรียนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง ได้แก่ มาโรงเรียนสายโดยภาพรวมเฉลี่ย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 โดดเรียน/หนีเรียน/ไม่เข้าห้องเรียน หรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมสิ่งที่ดีงาม หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม รวมเฉลี่ย 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.29 หลบหลีกไม่เข้าแถวตอนเช้า เฉลี่ย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.67 ไม่เข้าแถวไม่นั่งสมาธิตอนเที่ยง เฉลี่ย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.23 แต่งกายไม่เรียบร้อย/ผิดระเบียบของโรงเรียน เฉลี่ย 32 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 ผมยว/ทรงผมผิดระเบียบและข้อตกลงของโรงเรียน เฉลี่ย 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.82 แต่งหน้าทาปาก/ใช้เครื่องสำอาง เฉลี่ย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 และแสดงกิริยาจาไม่สุภาพก้าวร้าว เฉลี่ย 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.16 และยังมี

พฤติกรรมที่พบบ่อย ๆ แต่ไม่มากนักและไม่ได้ซ้ำคนเดิม ๆ เช่น การปฏิบัติตนโดยไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด การเอาสิ่งของหรือชิ้นงานของคนอื่นมาเป็นของตนเอง ใช้ชีวิตอย่างประมาทสุรุ่ยสุร่ายไม่อดออมเท่าที่ควร กล่าวโดยรวม ๆ นักเรียนกลุ่มนี้ไม่สามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้ และมักไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ คำมั่นสัญญาหรือข้อตกลงของโรงเรียน ครอบครัว และสังคม และจะหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลที่ต้องการและเป็นความจริง

นอกจากนี้ยังมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ค่อนข้างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อตนเอง เพื่อน โรงเรียน และชุมชนได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับสารเสพติด (ยาบ้า/น้ำกระท่อม) เฉลี่ย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 สูบบุหรี่ในโรงเรียน เฉลี่ย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.59 ทะเลาะวิวาท (ภายใน/ภายนอกสถานศึกษา) เฉลี่ย 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.06 ทำลายทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เฉลี่ย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.53 ขับขี่รถจักรยานยนต์ไม่สวมหมวกกันน็อก เฉลี่ย 24 คน คิดเป็นร้อยละ 15.19 (โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม, 2558 : 21) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ซึ่งถือเป็นเยาวชนของชาติ ยังขาดภูมิคุ้มกันที่ดี และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่เห็นคุณค่าของตนเองและขาดจิตสำนึกในการเป็นคนดี มีคุณธรรม ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2552 แก้ไขเพิ่มเติม จึงจำเป็นที่ยังต้องได้รับการดูแล ส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก หรือพฤติกรรมความเป็นคนดี เพื่อการมีความรู้ คู่คุณธรรม ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2552 แก้ไขเพิ่มเติม ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก หรือพฤติกรรมความเป็นคนดี เพื่อการมีความรู้ คู่คุณธรรม จึงได้ดำเนินการจัดประชุมระดมความคิด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองเครือข่าย ตลอดจนคณะครูและตัวแทนนักเรียน เพื่อสะท้อนสภาพปัญหานักเรียนโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม และแนวทางแก้ไข ผู้ร่วมประชุมมีความเห็นตรงกันว่า โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ยังมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ทั้งพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง และพฤติกรรมที่ค่อนข้างรุนแรง เช่น โดดเรียน/หนีเรียน/ไม่เข้าห้องเรียนหลบหลีกไม่เข้าแถวแต่งกายไม่เรียบร้อย/ผิดระเบียบของโรงเรียน ผู้เกี่ยวข้องกับสารเสพติด (ยาบ้า/น้ำกระท่อม) สูบบุหรี่ในโรงเรียน ทะเลาะวิวาท ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนตะเคียนวิทยาคมควรหาวิธีการหรือ

แนวทางเพื่อปลูกจิตสำนึก และพัฒนาความคุณธรรมจริยธรรม หรือคุณลักษณะความเป็นคนดีให้เกิด
 ขึ้นกับนักเรียนเพื่อให้เป็นกำลังที่สำคัญของชุมชนและประเทศชาติต่อไป

ผู้วิจัยจึงได้วางแผนการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยศึกษา
 ค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและเสริมสร้าง
 ลักษณะความเป็นคนดี ได้แก่ รูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข
 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างความเข้าใจ (2) การศึกษาสถานการณ์ (3) การกำหนด
 แผนปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติและการสะท้อนผลการปฏิบัติ (4) การประเมินผลและในกระบวนการ
 กำหนดแผนปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติและการสะท้อนผลการปฏิบัติ (ศิริวรรณ พิริยคุณธร และคณะ.
 2559 : 166) แนวทางการสร้างคนดีให้บ้านเมืองของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ซึ่งได้
 กล่าวถึงหลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไว้ 4 ประการ เพื่อมุ่งให้โรงเรียนประสบ
 ความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนจะเติบโตไปพร้อมกับ
 มีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัวไปตลอด ดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
 อดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” โดยมีหลักการสำคัญดังนี้ 1) เป็น
 กระบวนการที่ต้องทำทั้งโรงเรียน(ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้เสีย) 2) ให้ความสำคัญกับ
 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลัก 3) โรงเรียนต้องทำอย่างมีส่วนร่วม และ 4) โรงเรียน
 ต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และผนวกไว้ในการเรียนรู้ทุกประเภทของ
 โรงเรียน และนอกจากนี้ยังมีกระบวนการสร้างคนดีที่เป็นขั้นตอน 6 ขั้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ การสร้าง
 การรับรู้ การสร้างแกนนำ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การลงมือ
 ปฏิบัติ และการสร้างกลไกขับเคลื่อน (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2560 : 12-13) ซึ่ง
 ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ เหล่านี้มาบูรณาการและประยุกต์ให้
 สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ได้ “5 ศ.คุณธรรมสู่ความดีที่ยั่งยืน” และพัฒนาจน
 ได้เป็นกระบวนการขับเคลื่อนโดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” ซึ่งเป็นการเลือกใช้วิธีการและ
 กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครู ผู้บริหาร นักเรียน และเครือข่ายชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้อง ได้ร่วมดำเนิน
 กิจกรรมควบคู่กับนักเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยการวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะ
 ความเป็นคนดีของนักเรียนโดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ซึ่ง
 เป็นนวัตกรรมสำหรับการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี
 การศึกษา 2558 จนถึงปัจจุบัน และได้ถอดบทเรียนปัจจัยแห่งความสำเร็จขยายผล เผยแพร่ และ
 สร้างเครือข่ายในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม หลังการพัฒนา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายชุมชน ที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม หลังการพัฒนา
4. เพื่อศึกษาผลกระทบเชิงบวก หลังการพัฒนา ที่ปรากฏต่อโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
2. พฤติกรรมที่สะท้อนถึงคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม หลังการพัฒนา มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
3. ความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายชุมชน ที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม หลังการพัฒนา อยู่ในระดับมาก
4. ผลกระทบเชิงบวก หลังการพัฒนา ส่งผลให้โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนได้รับการประกาศเกียรติคุณจากองค์กร และหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งระดับชาติ ระดับภาค และระดับเขตพื้นที่การศึกษา อีกทั้งโรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ ของหน่วยงานทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ ประกอบด้วย

- 1.1 สื่อสาร สร้างความเข้าใจ เป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน ซึ่งจัดว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญมาก เพราะเป็นการสร้างการรับรู้และ

สร้างความเข้าใจให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกัน ทั้งวิธีการและเนื้อหาสาระในการปรับปรุง หรือสร้างพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อนำสู่เป้าหมายเดียวกันคือความเป็นคนดีของนักเรียน นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อ ครูผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และประเทศชาติ

1.2 สร้างการมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาความเป็นคนดีจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายชุมชน ควรให้อิทธิพลทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน แนะนำ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสำนึก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นคนดี

1.3 สอบถามติดตาม (นิเทศกำกับติดตาม) การสอบถามติดตามเป็นอีกกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน ซึ่งถือเป็นระบบการนิเทศติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียนตามปกติ แต่ปรับกระบวนการติดตามให้ง่ายเป็นกันเอง ไม่สร้างความกดดันวิตกกังวลหรือสร้างความเครียด เป็นการติดตามความก้าวหน้าอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยมีจุดประสงค์เพื่อเชื่อมชมการดำเนินการและความก้าวหน้าของกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมความเป็นคนดีของนักเรียน นอกจากนี้การติดตามอย่างกัลยาณมิตรจะมุ่งให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมรับฟังความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรค และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน

1.4 เสริมแรงเชิงบวก สร้างขวัญกำลังใจ เป็นอีกกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน ซึ่งการเสริมแรงเชิงบวกมีหลากหลายวิธี สามารถเลือกใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ ทั้งการชมเชย ยกย่อง ให้เกียรติ ให้โอกาสร่วมงาน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียนเป็นไปอย่างอบอุ่น เป็นกันเอง และเพิ่มแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานได้

1.5 สร้างและขยายเครือข่ายการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยการขยายผลสู่โรงเรียนใกล้เคียงที่มีบริบทคล้ายกัน และโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีความสนใจในกระบวนการสร้างความเป็นคนดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ทั้งภายในจังหวัด ต่างจังหวัด และต่างประเทศพื้นที่การศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ประกอบด้วย

2.1 ประชากร

2.1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 จำนวน 149 คน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 153 คน

2.1.2 ครู ผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 จำนวน 17 คน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 15 คน

2.1.3 ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 จำนวน 149 คน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 153 คน

2.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 และ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 9 คน

2.1.5 เครือข่ายชุมชนโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 เครือข่าย

2.2 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร ดังนี้

2.2.1 นักเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่าของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง ปีการศึกษา 2559 จำนวน 108 คน และ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 108 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นประเมินสัดส่วน โดยจำแนกตามระดับชั้น และกลุ่มอย่างง่ายโดยมีการจับฉลาก

2.2.2 ครู ศึกษาจากประชากรครู ปีการศึกษา 2559 จำนวน 17 คน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 15 คน

2.2.3 ผู้ปกครอง กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) โดยใช้ผู้ปกครองที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างปีการศึกษา 2559 จำนวน 108 คน และปีการศึกษา 2560 จำนวน 108 คน

2.2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) โดยยกเว้นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู ได้กลุ่ม ตัวอย่างปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 จำนวน 7 คน

2.2.5 เครือข่ายชุมชนกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) โดยกำหนดผู้แทนจาก 6 เครือข่าย เครือข่ายละ 3 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 จำนวน 18 คน

ระยะเวลาที่ทำวิจัย

ปีการศึกษา 2559-2560 ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2559 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2561

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม

2. ตัวแปรตาม

1. ระดับคุณภาพการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม
2. คุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียนที่เกิดจากการใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม
3. ความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายชุมชน ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม
4. ผลกระทบเชิงบวก หลังการพัฒนา ส่งผลให้โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และนักเรียน ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากองค์กร และหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งระดับชาติ ระดับภาค และระดับเขตพื้นที่การศึกษา อีกทั้งโรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ ของหน่วยงานทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

นิยามศัพท์

1. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผน กำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือในลักษณะที่ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ได้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่ดี การพัฒนาครู การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการทำโครงการคุณธรรมของนักเรียน ที่เกิดจากการร่วมคิดค้นหาปัญหาที่อยากแก้ความดีที่อยากทำ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึง “ความเป็นคนดี”
2. ความเป็นคนดี หมายถึง มีคุณธรรมจริยธรรม หรือพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก หรือพฤติกรรมที่ดี ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ หรือคุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกหรือปฏิบัติตามระเบียบ กติกา ข้อตกลงและกฎเกณฑ์ของ โรงเรียน ชุมชนและสังคม ซึ่งโรงเรียนตะเคียนวิทยาคมได้กำหนด คุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน ไว้ 5 ประการ ได้แก่ ซื่อสัตย์ จิตอาสา ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และ มีวินัย
3. ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการปฏิบัติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทั้งกาย วาจา ใจ โดยกำหนดตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 3.1) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง
- 3.2) การปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด
- 3.3) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาหรือข้อตกลง
- 3.4) ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
- 3.5) ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง
- 3.6) ไม่หาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

4. จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทน โดยกำหนด ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 4.1) ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ด้วยความเต็มใจ
- 4.2) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวัง

ผลตอบแทน

- 4.3) แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ
- 4.4) ช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น
- 4.5) ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ
- 4.6) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม
- 4.7) เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือสร้างสิ่งที่สังคมของส่วนรวมตามสถานการณ์

ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

5. ความพอเพียง หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเป็นผู้รอบรู้ และมีคุณธรรม โดยกำหนดตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 5.1) ใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล
- 5.2) มีภูมิคุ้มกันที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 5.3) มีความรู้ในสิ่งที่ทำอย่างรอบด้าน
- 5.4) มีคุณธรรมรู้จักแยกแยะสิ่งถูกต้องผิด
- 5.5) เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
- 5.6) รู้จักเผื่อแผ่และแบ่งปันผู้อื่น
- 5.7) ห่วงหาอาสภามิตรโรงเรียนและส่วนรวม

6. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ทั้งที่เป็นกิจส่วนตัวหรือต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน หน้าที่พลเมืองและภารกิจทางสังคม จะต้องกระทำให้บรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความสุจริต ความเต็มใจ และความจริงใจ

ด้วยความเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่น ละเอียดยรอบคอบ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 6.1) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ ถูกต้อง ตรงเวลา
- 6.2) แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
- 6.3) ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและข้อตกลงของโรงเรียน
- 6.4) ขยัน กระตือรือร้นต่อการเรียนและการทำงาน
- 6.5) ช่วยเหลืองานพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู
- 6.6) เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ

7. ความมีวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการรู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติ ตาม และยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรมจารีต ประเพณี ทั้งวินัยต่อตนเอง และวินัยต่อสังคม โดยกำหนดตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 7.1) ปฏิบัติตามกฎกติกา กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อตกลงของครอบครัว
- 7.2) ปฏิบัติตามกฎกติกา กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อตกลงของ โรงเรียน
- 7.3) ปฏิบัติตามกฎกติกา กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อตกลงของสังคม
- 7.4) ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- 7.5) ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบในการ

ทำงาน

8. กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ หมายถึง รูปแบบ เทคนิค กระบวนการหรือวิธีการบริหารจัดการหรือการขับเคลื่อน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมและพฤติกรรมลักษณะความเป็นคนดีหรือพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของนักเรียนตามที่โรงเรียนกำหนด ดังนี้

8.1 สื่อสารสร้างความเข้าใจ หมายถึง การสื่อสารสร้างความเข้าใจและแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นการสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกัน ทั้งเป้าหมาย วิธีการและเนื้อหาสาระในการปรับปรุงหรือสร้างพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อพัฒนาความเป็นคนดีของนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

8.2 สร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และ

หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผน แนะนำ เพื่อพัฒนาความเป็นคนดีของนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

8.3 สอบถามติดตาม (นิเทศ) หมายถึง การสอบถามติดตามอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา เพื่อทราบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมแนะนำให้คำปรึกษา ซึ่งถือเป็นระบบการนิเทศติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียนตามปกติ แต่ปรับกระบวนการติดตามให้ง่ายเป็นกันเอง ไม่สร้างความกดดันวิตกกังวลหรือสร้างความเครียด

8.4 เสริมแรงเชิงบวก สร้างขวัญกำลังใจ หมายถึง กระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน ซึ่งการเสริมแรงเชิงบวกมีหลากหลายวิธี สามารถเลือกใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ ทั้งการชมเชย ยกย่อง ให้เกียรติ ให้โอกาสร่วมงาน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียนเป็นไปอย่างอบอุ่น เป็นกันเอง และเพิ่มแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานได้

8.5 สร้างและขยายเครือข่าย หมายถึง การขยายผลกระบวนการ วิธีการ และรูปแบบในการพัฒนาความเป็นคนดี คู่โรงเรียนใกล้เคียงที่มีบริบทคล้ายกัน และโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีความสนใจในกระบวนการสร้างความเป็นคนดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ทั้งภายในจังหวัด ต่างจังหวัด ภายในเขตพื้นที่ และต่างเขตพื้นที่การศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการนำเสนอ เป็นต้น

9. ผลกระทบเชิงบวก หมายถึง ผลที่เกิดจากการดำเนินงานซึ่งส่งผลไปในทางที่ดี นอกเหนือจากเป้าหมายที่กำหนดไว้

10. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559-2560

11. ครู หมายถึง ข้าราชการครู ครูอัตราจ้าง ที่ปฏิบัติการสอนใน 6 โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559-2560

12. ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ หรือผู้อุปการะนักเรียนตามทะเบียนนักเรียน โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559-2560

13. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2559-2560 ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบวาระกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่ง

ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กร ศาสนาในท้องถิ่น ผู้แทนทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา

14. เครือข่ายชุมชน หมายถึง กลุ่ม องค์กร หลายกลุ่มมารวมกัน ประสานเชื่อมโยงสร้างความสัมพันธ์ ถักทอ สร้างสรรค์กิจกรรมบนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เกิดพลังการทำงานให้บรรลุเป้าหมายทุกองค์กรและให้ชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วย 6 เครือข่าย ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลตะเคียน กลุ่มนาอินทรีย์บ้านหนองถั่ว สถานีอนามัยสามอ่าง วัดหนองถั่ว วัดเกษตรชลธี วัดบ้านขาว

15. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกแสดงออกทางพฤติกรรมว่า ชอบใจ ประทับใจของผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ภาพความสำเร็จ ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ได้รูปแบบ กระบวนการ หรือแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม กลุ่มบุคคล โรงเรียนอื่น ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

1. โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ดีทั้งระบบ ส่งผลให้โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม พัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง และชุมชน สามารถเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่นนำไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

2. นักเรียนโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดี

3. โรงเรียนโรงเรียนตะเคียนวิทยาคม มีรูปแบบและแนวทางและกระบวนการในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม

4. ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ตลอดจนสถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเป็นคนดีของนักเรียน โดยใช้ “กิจกรรมสร้างสรรค์ 5 ลักษณะ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ในการเสริมสร้างผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์